

CZĘŚĆ OPISOWA

1. Przedmiot opracowania

Przedmiotem niniejszego opracowania jest koncepcja architektoniczna dla zadania 1 B w ramach projektu przebudowy ulicy Oławskiej we Wrocławiu – obejmująca zmianę grafiki nawierzchni placu w rejonie GUS-u, w celu odwzorowania obrysu odkrytego reliktu archeologicznego – Bramy Oławskiej wraz z obrysem kurtyny murów obronnych, a także koncepcja architektoniczna fontanny. Opracowanie obejmuje również czasowe elementy instalacji przestrzennych, uzupełnienie umebłowania ulicy związanego z przystankiem autobusowym i tablica informacyjna o historycznej lokalizacji Bramy Oławskiej.

2. Podstawą opracowania są:

1. Umowa nr FPU/IP-124/84/2007 z Zarządem Dróg i Komunikacji na opracowanie rozwinięcia koncepcji projektowej budowy fontanny na ulicy Oławskiej we Wrocławiu wraz z odwzorowaniem obrysu Bramy Oławskiej .
2. Zalecenia konserwatorskie do odkrytych reliktyw Bramy Oławskiej w trakcie ratowniczych badań archeologiczno-architektonicznych przy przebudowie infrastruktury technicznej wydane przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu.
3. Wytyczne projektowe otrzymane z Wydziału Architektury i Budownictwa UM we Wrocławiu
4. Ustalenia z narady, która odbyła się dnia 18.08.2007 roku w siedzibie ZDiK we Wrocławiu, na której obecni byli przedstawiciele Departamentu Architektury i Rozwoju, Wydziału Inżynierii Miejskiej, Biura Rozwoju Wrocławia, Miejskiego Konserwatora Zabytków i Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.
5. Opinia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na temat przedstawionej wstępnie koncepcji architektonicznej , pismo WZN-MF-414-181/2007
6. Wcześniejsze uzgodnienia z MPEC, Zakładem Gazowniczym, etc.

3. Badania archeologiczne oraz zalecenia konserwatorskie

W wyniku prowadzonych w 2005 roku badań archeologicznych odkryte zostały relikty Bramy Oławskiej wewnętrznej oraz fragmenty murów obronnych. Na podstawie wyników tych badań Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu opracował graficznie rekonstrukcję zarysu wieży

PRZEBUDOWA ULICY OŁAWSKIEJ WE WROCŁAWIU – OPRACOWANIE ZAMIENNE DLA ZADANIA I B – KONCEPCJA FONTANNY I ODWZOROWANIA BRAMY OŁAWSKIEJ.

bramnej i kurtyny murów obwodowych, stanowiącą podstawę do zlokalizowania w posadzce ulicy Oławskiej odwzorowania odkrytych relikwów archeologicznych.

Najlepiej zinwentaryzowane fragmenty fortyfikacji z XIII wieku to wieża bramna przejazdowa, o regularnym kwadratowym kształcie, fragmenty głównej kurtyny murów obronnych oraz muru międzymurza, znajdującego się na przedpolu głównego obwodu obronnego, w odległości przeciętnie 16-18m od niego, przy krawędzi fosy. Wieża bramna na poziomie fundamentów miała plan kwadratu o boku 9m. Fundament tak jak główna kurtyna murów obronnych wykonana była z eratyków w wykopie wąskoprzestrzennym. Ściany wieży z tego okresu nie zachowały się. tzw mur międzymurza, posadowiony niżej, o szerokości 0,9m zachował się w partiach powyżej fundamentów. W trakcie prac nie natrafiono na ślady przedbramia czy szyi bramnej.

PRZEBUDOWA ULICY OŁAWSKIEJ WE WROCŁAWIU – OPRACOWANIE ZAMIENNE DLA ZADANIA I B – KONCEPCJA FONTANNY I ODWZOROWANIA BRAMY OŁAWSKIEJ.

We wnioskach końcowych zaleceń konserwatorskich zapisano:

1. Uczytelnić w nawierzchni ul. Oławskiej zarys wieży bramnej z przedbramiem wraz z odcinkami kurtyn murów obronnych
2. Ostateczny wniosek, co do formy ekspozycji przedbramia ma zostać uszczegółowiony po zakończeniu badań archeologiczno-architektonicznych.
3. Przy rekonstrukcji zarysu Bramy Oławskiej powinna znaleźć się tablica informacyjna z pełną rekonstrukcją Bramy i przedbramia i historią obiektu w języku polskim, czeskim, niemieckim i angielskim.
4. Projekt rekonstrukcji zarysu Bramy należy uzgodnić z Dolnośląskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

4. Wytyczne projektowe z Wydziału Architektury i Budownictwa.

Na podstawie inwentaryzacji po badaniach archeologicznych oraz powyższych zaleceń konserwatorskich, Wydział Architektury i Budownictwa podał wytyczne projektowe, zakładające odwzorowanie obrysu bramy i murów obronnych za pomocą zróżnicowanych elementów kamiennych, lokalizację na placu płytkiego zagłębienia wodnego z elementami fontanny, uzupełnienie projektu o instalację przestrzenną ustawianą jako ekspozycja czasowa obrazująca historyczne gabaryty bramy, a także o meble uliczne związane z przystankiem autobusowym.

5. OPIS ROZWIĄZAŃ PROJEKTOWYCH

Odwzorowanie murów Bramy Oławskiej i kurtyny murów obronnych.

Zgodnie z wytycznymi projektowymi i zaleceniami konserwatorskimi, najważniejszym elementem zagospodarowania staje się odwzorowanie w posadzce obrysu murów wewnętrznej Bramy Oławskiej. W tym celu założono użycie czerwieni, koloru nie stosowanego dotychczas podczas przebudowy ulicy Oławskiej. Obrys bramy i kurtyny murów obronnych, utrzymany będzie w tej samej kolorystyce, lecz zróżnicowany materiałowo – fragmenty murów odwzorowane będą za pomocą

PRZEBUDOWA ULICY OŁAWSKIEJ WE WROCŁAWIU – OPRACOWANIE ZAMIENNE DLA ZADANIA I B – KONCEPCJA FONTANNY I ODWZOROWANIA BRAMY OŁAWSKIEJ.

drobnowymiarowej czerwonej kostki granitowej (7x7cm), a sama brama za pomocą płyt kamiennych z czerwonego granitu.

Kierunek wjazdu do miasta- trakt prowadzący przez bramę zostanie zasugerowany za pomocą szarej kostki granitowej, typu bruk o dużych rozmiarach, nawiązującej do „kocich łbów”

Czasowe elementy przestrzenne

Historyczna lokalizacja bramy będzie dodatkowo, zgodnie z wytycznym z Wydziału Architektury podkreślana poprzez czasowe elementy przestrzenne, okresowo montowane na obszarze obrysu bramy. Z założenia będą to lekkie ażurowe elementy przestrzenne, podświetlane nocą, dające dodatkowo powierzchnię ekspozycyjną, która może pełnić rolę informacyjno – edukacyjną, np. do przedstawienia grafik związanych z historycznym przebiegiem fortyfikacji miejskich Wrocławia.

W projekcie koncepcyjnym rozwiązaniem, spełniającym wymogi zarówno łatwości instalowania dla elementów czasowych , lekkości i jednocześnie wytrzymałości ze względów bezpieczeństwa są blachy perforowane i stalowa siatka –cięto ciągniona , w miarę potrzeby na lekkiej konstrukcji stalowej montowanej do posadzki placu. Na załączonych ilustracjach przedstawiono zdjęcia z istniejących realizacji , wykorzystujących ten materiał w elementach przestrzennych, postawionych w miejscach publicznych.

Tablica informacyjna

W bezpośrednim sąsiedztwie odwzorowania Bramy Oławskiej – w posadzce, zlokalizowana będzie tablica informacyjna z tekstem w czterech językach: polskim, angielskim, czeskim i niemieckim. Podobnie jak w innych miejscach, gdzie odkryte były relikty archeologiczne, jako materiał tablicy zostanie użyty czerwony granit, a litery, jednolite stylistycznie, według wzorca już zastosowanego na Starym Mieście, zostaną wykute w granicie. Tekst tablicy, uzgodniony przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków z językoznawcami Uniwersytetu Wrocławskiego, ma zostać przedstawiony Inwestorowi osobnym pismem na etapie Projektu Budowlanego.

Fontanna

Koncepcja kompozycji fontanny oparta jest na fragmencie okręgu, wypełnionego prostokątnymi płytami granitowymi o różnej grubości, spiętymi za pomocą osi, wyznaczonej poprzez linię dysz wodnych. Linia ta stanowi jednocześnie oś konstrukcyjna placu i oś całego założenia - siatki kwadratów zastosowanej w przebudowie ulicy Oławskiej. Drugim elementem łączącym kompozycje jest linia wyznaczona przez krawędź odwzorowania historycznego traktu- wjazdu do miasta. Jest ona jednocześnie krawędzią fontanny wyznaczonej poprzez okrąg, a także krawędzią siedziska, uformowanego poprzez mocnej wysunięte w pionie bloki granitowe. Centralnym elementem założenia wodnego jest zespół 5 dysz, z najwyższą zlokalizowaną w geometrycznym centrum placu i stanowiącą oś pionową całej kompozycji

Forma fontanny z założenia nie będzie mocno ingerować w widok w stronę Rynku. Nie będzie ani stałych, wysokich elementów, ani dysze fontanny nie będą zaprogramowane na wysokości przekraczające 1,2-1,5m (poza dysza centralną). Elementy kompozycji fontanny będą wyraziście

PRZEBUDOWA ULICY OŁAWSKIEJ WE WROCŁAWIU – OPRACOWANIE ZAMIENNE DLA
ZADANIA I B – KONCEPCJA FONTANNY I ODWZOROWANIA BRAMY OŁAWSKIEJ.

nawiązywać do posadzki placu – niecka fontanny to jakby przedłużenie układu płyt granitowych, z tym że poszczególne elementy będą schodzić poniżej posadzki placu, stopniowo co 5-10-cm..

Faktura posadzki placu będzie kontrastować z połyskliwą, refleksyjną taflą wody i prawie białymi dyszami fontanny typu gejzer. Efekt ten wieczorami będzie jeszcze bardziej podkreślany poprzez podświetlenie brzegów niecki jak i wodnych elementów przestrzennych, którymi będą dysze, dające efekt białych, spienionych gejzerów, o średniej wysokości ok. 1,5m.

Aby w okresie zimowym teren ten wyglądał również atrakcyjnie, poza zróżnicowaną wysokością elementów niecki – tektoniką posadzki, zróżnicowana będzie również faktura: surowołupane elementy będą sąsiadowały z elementami polerowanymi, umieszczonymi jako tylko jako nieliczne akcenty w posadzce niecki, oraz elementami pośrednimi – matowymi, płomieniowanym.

Zasadniczy obrys fontanny to część okręgu wpisanego w przestrzeń o kształcie trapezu, jaki powstał w grafice placu po odwzorowaniu: traktu - kierunku wjazdu do miasta, przebiegu kurtyn murów obronnych jak i samej bramy Oławskiej. Odwzorowania tych elementów obrazują jednocześnie ograniczenia podziemne - występujące relikty archeologiczne. Inne, niewidoczne na powierzchni bariery, to przebieg stref ochronnych dla elementów podziemnych infrastruktury technicznej, a w szczególności gazociągu (strefa kontrolowana o szer.1m) i ciepłociągu -1,5 m to minimalna odległość lokalizacji stałych elementów zagospodarowania.

Dodatkową trudność stanowi lokalizacja komory technicznej, która musi zostać zredukowana do **jak najmniejszych rozmiarów**. W koncepcji zaproponowano **wstępnie** lokalizacją nie kolidującą z elementami infrastruktury i najcenniejszymi relikdami, o wymiarach 3mx3m x2,2m głębokości, co będzie wymagało aktualizacji na etapie projektu technicznego. Dobór minimalnej wielkości komory może nastąpić dopiero na etapie projektu technicznego, kiedy będą już znane parametry techniczne i gabarytowe niezbędnych urządzeń.

Sama niecka w założeniu ma być bardzo płytka, o minimalnej głębokości, tak aby w jej bocznych ściankach można było umieścić elementy oświetlenia, otwory przelewowe i odpływy. Sugerowanym rozwiązaniem do projektu technicznego są raczej odpływy boczne, tak aby uniemożliwić zatkanie odpływu dolnego w trakcie eksploatacji np. kawałkiem folii czy też papieru.

Szczególne uwagę zwrócono na kwestię bezpieczeństwa użytkownika fontanny, a to zarówno ze względu na lokalizację – jeden z głównych ciągów pieszych miasta, jak i na założenia projektowe – dostępność z poziomu chodnika.

Elementy wpływające na bezpieczeństwo użytkownika:

- minimalna głębokość niecki –ok. 15cm, podobnie jak schody terenowe
- minimalna głębokość lustra wody – ok. 4-5cm
- antypoślizgowe wykończenie powierzchni niecki – faktura surowołupana, płomieniowana oraz ograniczenie płyt polerowanych tylko do nielicznych akcentów,
- brzegi niecki wyposażone w oświetlenie bezpieczeństwa, podkreślające krawędzie
- podświetlane dysze fontanny dodatkowo, przykrycie kratkami ochronnymi.

PRZEBUDOWA ULICY OŁAWSKIEJ WE WROCŁAWIU – OPRACOWANIE ZAMIENNE DLA
ZADANIA I B – KONCEPCJA FONTANNY I ODWZOROWANIA BRAMY OŁAWSKIEJ.

W opracowaniu grafiki placu starano się w miarę możliwości wykorzystać wykonaną już nawierzchnię z materiału kamiennego, głównie z płyt granitowych i drobniejszych elementów z kostki sjenitowej i bazaltowej.

W części rysunkowej przedstawiono 2 warianty zmiany grafiki placu: pierwszy zakładający optymalne, sugerowane przez Wydział Architektury „uspokojenie” tła, oraz drugi, zakładający jak najmniejszą ingerencję w wykonanej już nawierzchni, optymalny ze względów finansowych.

Przystanek autobusowy

Zgodnie z ustaleniami z narady siedzibie ZDiK (protokół w załączeniu), sprawę lokalizacji przystanku autobusowego przy ulicy Kazimierza Wielkiego rozwiązano w następujący sposób: w bezpośrednim sąsiedztwie ulicy ustawiony zostanie słupek ze znakiem przystanku, rozkładem jazdy oraz ławeczka, taka sama jak umeblowanie zastosowane w ciągu ulicy Oławskiej. Nie planowane jest tam ustawienie typowej wiaty, tak aby nie ingerować elementem kubaturowym w zamknięcie osi ulicy Oławskiej, patrząc od strony Rynku. Wiata- w formie ekranów z tablicami informacyjnymi i reklamowymi oraz dodatkową ławeczką ustawiona zostanie w podcieniu nowobudowanego budynku przy ulicy Krawieckiej, w odległości ok. 12 m od krawędzi jezdni przy przystanku. Zadaszenie stanowić będzie strop nowoprojektowanego budynku.

Ze względu na istniejącą w tym rejonie komorę ciepłowniczą, konieczne jest uzgodnienie proponowanej lokalizacji z MPEC.

W opracowaniu nie została ujęta sugerowana zmiana grafiki posadzki przejścia do ulicy Krawieckiej, ponieważ w mojej opinii, jako projektanta przebudowy ulicy Oławskiej fragment ten, na którym następuje „przejście” grafiki z ulicy Oławskiej do fragmentu grafiki o innym kierunku, układzie i osiach, zaprojektowanej aż do przejścia Winogronowego, wymaga wręcz pozostawienia neutralnego, spokojnego fragmentu. Wprowadzenie następnych elementów graficznych, nawiązujących do kierunku ulicy Krawieckiej kolidowałoby wręcz z założonymi dwoma głównymi osiami graficznymi.

Opracowała
Małgorzata Bleharczyk